

N:o 35.

Ank. till Riksd. kansli den 14 mars 1904, kl. 3 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion om tillägg till 14 kap.
45 § strafflagen.*

Lagutskottet har till förberedande behandling fått emottaga en inom Andra Kammaren af herr *R. A. Wawrinsky* i Saltsjöbaden väckt motion, n:o 86, af följande lydelse:

»De allmänna bestämmelserna angående straff för misshandel förekomma i 14 kapitlet strafflagen. Graden af straffbarhet bestämmes enligt hithörande lagrum af misshandelns effekt. Därvid skiljes mellan *svår kroppsskada*, hvarmed förstås förlust af talförmåga, syn eller hörsel, svårt lyte eller annat svårt kroppsfel, stadigvarande svårt men å hälsa eller lifsfarlig sjukdom (10 och 11 §§) *mindre lyte eller kroppsfel eller lindrigare sjukdom* än den nyss nämnda (12 §) samt slutligen *ringare eller ingen skada* (13 §). Med afseende å sistnämnda slag af misshandel är därjämte i 16 § stadgadt, att om någon under utöfning af laga rättighet att aga den, som under hans lydnad står, tillfogar honom skada och denna är sådan, som i 13 § sägs; därför må han ej till straff fällas.

Utom dessa lagbestämmelser, hvilka alla afse det fall, då handlingen, hvarigenom skadan åstadkommits, varit uppsåtlig, innehåller 14 kapitlet 9 och 17 §§ stadganden för de fall, då någon tillfogat annan död eller kroppsskada, icke med uppsåt, utan genom vårdslöshet, oför-

siktighet eller försummelse. För att sådant vållande skall anses straffbart, måste dock den tillfogade kroppsskadan vara minst så stor, som i 12 § sägs, hvadan vållande till ringare kroppsskada icke är belagdt med straff.

Under bestämmelserna om vållande till död eller kroppsskada inneslutes uppenbarligen hvad man benämner vanvård af barn, ehuru bestämmelserna icke, såsom däremot är fallet beträffande flera främmande länders lagstiftning, detaljeradt angifva hvad med vanvård förstås, exempelvis att någon vårdslöst lämnar barn vind för våg med afseende på tillsyn, skydd, kläder, föda m. m. (Baden) eller genom dryckenskap, dåligt lefnadssätt och dylikt äfventyrar barnens hälsa, säkerhet eller moral (Schweiz).

Genom strafflagens ofvanberörda bestämmelser i förening med föreskrifterna i den nyligen utfärdade lagen om fosterbarns vård af den 6 juni 1902 hafva i det stora hela tillfyllestgörande stadganden åstadkommits till skydd för de barn, hvilka *företrädesvis* äro blottställda för fara att varda kroppsligen vanskötta eller misshandlade. I ett afseende synes dock vara uppenbart, att strafflagens bestämmelser ännu äro i hög grad otillfredsställande, nämligen i fråga om rätten i vissa fall till åtal för ifrågavarande brott.

I 14 kapitlet 45 § stadgas i detta hänseende, att misshandel, hvarom 12 och 13 §§ handla, ej må åtalas af allmän åklagare, där ej målsägande brottet till sådant åtal angifver, eller det blifvit föröfvadt under sabbat eller vid sådant tillfälle eller å sådan ort, som i 11 kapitlet 9 eller 15 § omförmäles, äfvensom att vållande, hvarom i 17 § sägs, ej må åtalas af annan än målsägande. Nu inträffar emellertid ej sällan, att föräldrar, fosterföräldrar eller andra med uppsåt eller af vållande göra sig skyldiga till sådana handlingar eller försummelser mot dem, som stå under deras lydnad, att kroppsskada därpå uppstår. Enligt 6 kapitlet 8 § strafflagen är det i ty fall gärningsmannen själf, som är målsägande; och då det ju ej är tänkbart, att en sådan målsägande vill uppträda såsom angifvare, blir alltså merendels, i följ af lagens bokstaf, ehuru säkerligen ej efter dess mening, ett dylikt af målsman mot myndling föröfvadt brott obestraftadt.

Med hänsyn till hvad sålunda anförts synes mig ett tillägg till nämnda 45 § i 14 kapitlet strafflagen vara erforderligt, hvarigenom för det fall, att någon, som öfver annan äger målsmansrätt, mot denne sin myndling begår brott, hvarom i 12, 13, 15 eller 17 §§ i samma kapitel förmäles, allmän åklagare måtte äga att å brottet tala. I främsta rum-

met syftar jag på att med ett dylikt tillägg vinna ett ökad skydd för barn, men då anledningen till den nu ifrågasatta lagändringen är att söka i den omständigheten, att målsäganden är urståndsatt att själf åtala brottet eller ens till åtal angifva detsamma, anser jag mig böra gå ännu något längre. Ett förhållande sådant som det nyss angifna måste nämligen inträda i hvarje fall, då myndlingen är äfven i kriminellt hänseende omyndig; och vid sådant förhållande har jag icke kunnat undgå att vid ändringsförslagets framställande påyrka, att den ifrågasatta utsträckningen af åtalsrätten kommer att omfatta ej blott det fall, att den omyndige målsäganden är ett barn under 15 år, utan jämväl det fall, att myndlingen, mot hvilken brottet begås, är helt och hållet eller till någon del beröfvad förståndets bruk.

På grund af det här anförda får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen måtte för sin del antaga följande tillägg till 14 kapitlet 45 § strafflagen:

»Har brott, hvarom i 12, 13, 15 eller 17 §§ sägs, föröfvats af målsman mot barn, innan det fyllt femton år, eller mot den, som saknar förståndets fulla bruk, äge dock allmän åklagare att å brottet tala.»

Det är enligt utskottets mening oförnekligt, att de i 14 kap. 45 § strafflagen stadgade inskränkningarna i åtalsrätten beträffande vissa brott kunna, såsom motionären framhållit, föranleda därtill att föräldrar, fosterföräldrar och andra målsmän i åtskilliga fall komma att undgå laga näpst för förgripelser af ifrågavarande art, som de begå mot under deras lydning eller vårdnad stående barn under femton år eller personer, hvilka sakna förståndets fulla bruk; och utskottet anser lika med motionären detta innebära ett missförhållande, som påkallar rättelse från lagstiftningens sida. Vid bedömande, huruledes en sådan rättelse lämpligen må åvägbringas, bör man emellertid efter utskottets uppfattning noga tillse, att den utvidgning af åtalsrätten, som för undanröjande af berörda missförhållande påkallas, icke blir större än nödvändigheten kräfver, enär det eljest kan befaras, att privat- och familjelivets helgd — hvilket får anses hafva förestafvat de nu gällande inskränkningarna i åtalsrätten beträffande förenämnda brott — trädess för nära.

Hvad motionärens förslag i sådant hänseende vidkømmet, anser utskottet detsamma gå längre än för syftets vinnande erfordras.

Om, såsom motionären föreslagit, ifrågavarande slag af brott utan vidare ställdes under allmänt åtal, skulle nämligen kunna befaras, att åklagaremakten komme att ingripa i familjelifvets förhållanden, äfven där sådant icke vore af något verkligt behof påkalladt. För att förebygga detta, blefve det alltså nödvändigt att för den allmänna åtalsrätten uppdraga sådana gränser, att dess användning inskränktes till de fall, då förgripelserna från målsmannens sida vore i ena eller andra hänseendet af mera svårartad natur. Uppdragande af dylika gränser måste emellertid blifva förenadt med högst betydande svårigheter, och utskottet tvekar sålunda att ens i denna modifierade form biträda motionärens förslag, så mycket mera som det efter utskottets mening finnes en annan och möjligen lämpligare utväg att vinna syftet med motionärens framställning. Det otillfredsställande i den nuvarande lagstiftningen i förevarande hänseende beror, såsom motionären påpekat, därpå att målsäganderätten ej kommer till användning, hvilket ju är helt naturligt, då den, som har att utöfva nämnda rätt, är samme person som begått brottet. Närmast till hands synes därför vara att i fall, sådana som de af motionären åsyftade, öfverflytta målsäganderätten från målsmannen till annan person eller myndighet; och härvid synes det utskottet böra tagas i öfvervägande, huruvida ej denna öfverflyttning lämpligen borde ske till någon af de myndigheter, hvilka enligt gällande lag hafva till uppgift att vaka öfver att barn erhålla tillfredsställande vård och behandling, såsom t. ex. fosterbarnsnämnd eller barnavårdsnämnd, där sådana nämnder finnas, eller kommunal institution som fått sig ålagd motsvarande uppgift.

Genom en lagstiftningsåtgärd i sistnämnda riktning skulle enligt utskottets mening vinnas det mål, som motionären vill ernå, på samma gång man därigenom åtminstone i viss mån erhöle nödig garanti emot åtalsrättens utöfvande i andra fall, än då fullgiltiga anledningar därtill föreläge.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att Riksdagen, i anledning af förevarande motion, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga under öfvervägande, i hvilken omfattning och på hvad sätt åtal i vidsträcktare mån än nu medgifves må kunna anställas för vissa förbrytelser, som af målsmän begås mot minderåriga eller dem,

hvilka sakna förståndets fulla bruk, samt för Riksdagen framlägga förslag till de lagbestämmelser, som för sådant ändamål kunna anses erforderliga.

Stockholm den 14 mars 1904.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Herrar *Leman*, *F. Andersson* och *Waldenström* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
